

Jānis Akuraters

IMANTAS AUGŠAMCELŠANĀS.

Sapnis.

PERSONAS:

Dzejnieks,
Viņa ligava,
Imanta,
Krīvs,
Dziedonis,
Sirmgalvis,
Vaidelotes,
karavīru pulks.

Notiek: Zilajā kalnā, Imantas gultnē.

Laiks: 1906. g. vasaras vidū, kad gaišas nakts.

Zilais kalns: slīps līdzenums, piekalnē bērzi lēni lokas vējā.
Vakara pusē sārtums zvēro; saule riet. Tālumā redzami ciemi
pelekiem jumiem, kaut kur pūš stabuli, sēri un klusi. Dzej-
nieks un viņa līgava soļo gar kalna malu.

Līgava.

Kam tu tik kluss?..
Tu manas mīlas skaistais zieds,
Kā vari skumt?
Skat' turp, kā saules riets
Kā uguns jūra kūš' pār mākoņiem
Un migla kāp pār mežiem zilajiem...
Mums tagad zemi aizmirst,
Debess laimes kausu sausu dzert.

Dzejnieks.

Vēl viena līgava bez tevis man,
Ta — dzimtene — — —
Es redzeju — ta sērās ģērbusies,
Es redzeju, pār viņu mākons melns
Bij nolaidies.

Līgava.

Es zinu, neteic to.
Par daudz jau skumjas sagrauzušas
Man dvēs'li saules alkstošo.

Dzejnieks.

Un velti dabā mieru meklet nu!
Ir viena doma, kas kā atriebeja
Mūs uzlūko ar skatu kāru:
Ta doma ir par dzimteni.
Un viņa te... un nešalc koki vēsmā —

Tie vaidi šalc, ta nāves šausmu dvēsma,
Pār līķiem neapraktiem viņa staigā...
Un nedeg saules riets — tie asins plūdumi,
Kas neizmazgati no zemes cēlās
Mūs vajāt vakarstundās vēlās...
Ak, kurp mums bēgt!
Kur aizmirsties no atriebejas domas?

Līgava.

Ak, nerunā...
Vēl rītā saule kāps,
Vēl mūsu lūpas skūpstu slāps,
Kad asinstraīpekļi būs izmazgati.
Nāc te, zem kokiem klusu sēdesim,
Drīz dzīsīs sārtums debesīs,
Nāks klusa stunda, būsīm dziedināti.

Viņi nosēstas zem bērziem un skatas klusi uz vakariem.

Dzejnieks sev.

Viens vienīgs vārds:
Vaj dzīvot Latvijai, vaj mirt?...
Vaj mirt vaj dzīvot?..

Līgava.

Tak dzīvot, dzīvot...
Aizmirsti, mans mīlas zieds... Skūpstā.
Raug norimst vēji,
Nakts svētlaimību dzied...
Uz brīdi aizmirsti... sev peederi uz brīdi.

Dzejnieks.

Kā aizmirst to! Tu šķīstā līgava,
Tu piedod man, ka aprakt nevaru
Es tavos glāstos manu pagājību,
Ar tavas mīlas plīvuri es nespēju
Segt gleznu neaizmirstamo...
Es redzu to: iet arajs kluss pār kalnu,
Gar lemešiem skan akmeņi.

Uz krūtim sudrabota bārda gulstas,
Kur pavedienos zelts vēl iemirdzas ...
Dzied cīruļi, un pelekjuntu māja
Guļ ziedoņgaisā, ābeles pār sētu raugas ...
Un redzu, zēns mazs skrien,
Kā liniņi tam mati plivinajas.
Viņš rūpēs audzināts — bet smieties zina,
Kaut rūgtums bērību tam ērkšķos tina.
Šis bērns — tas es, tu maigā līgava.
Bet arajs sirmais — ienaidnieka nāvets
Uz lauka guļ vēl neaprakts,
Un klusu šurpu velkas — šausmu nakts ...

Līgava glāsta.

Nakts dvašo svētlaimību ... aizmirsties ...
Drīz sapnis skaists pār zemi ies ...
Jel aizmirsties, mans mīlas zieds ...

Dzejnieks.

Mūžmūžam mīdita ir dzimtene,
Un sakapata viņas svētā miesa
Un pašas bērnu as'nim dzirdita ...
Kad atnāks taisnība un tiesa,
Kad laimes vaiņagu tai galvā liks?
Kad viņas dārzi ziedos tiks?

Līgava glāsta.

Jel aizmirsties, jel aizmirsties ...
Jauns laiks pār mūsu lejam ies?

Tumst pamazam, uznāk nakts, kaut kur pūš stabuli, sēri un
klusi ... Brīdi miers.

Dzejnieks.

Teic atbildi man, visumīlakā,
Dod skūpstos, glāstos to, ja vari ...
Par nākamību teic, ļauj sapņot man ...

Viņš paliek gurdens un lēnam lemieg; līgava skūpstā to klusi
un glāsta viņa matus. Uznāk migla un satin visu apkārtni ne-
caurredzamā pelekballā masā.

PĀRVERSANĀS.

Zilajā kalnā, Imantas gultnē. Klints iekšpuse kā grezna vec-laiku pils. Gar alas sienam ir piekārtas kokles, vairogi un šķēpi. Alas dibenā verd avots un laistas kā kristals — tecedams uz leju; ap avotu zaļa zāle. Alas priekšā gul dzejnieks viens pats. Alas vidū uz akmens sēdekļa, baltās drēbēs, dus aizmidzis Imanta, zobens pie sāniem. Viņam abās pusēs uz zemes divi jauni kareivji ar āvam. Vairak kreisā pusē pie akmens altara Krīvs, arī baltās garās drēbēs, ar zaļu ozolzaru rokā — dziļā miegā. Ziedokļa uguns izdzisis. Gar abām alas sienam gul pulks kareivju senlaiku ģērbā un pilnīgi apbrūnoti. Alas dibenā pulks vaidelošu ar vainagiem, magonem un mētram matos — kā sastingušas. Vaidelotem priekšā skaists dziedonis ar kokli rokā un kāds sirmgalvis. Vairak balti rakstīti karogi. Viss dziļā dusā.

Dzejnieks atmozdamiēs.

Sis nams!.. Viss kluss,
Kā miroņvalstī...
Kā altars svētumpilns, kā sapnis...

Aplūko gulošos.

Un karavīru pulks un skaistas sievas,
Un sirmgalvji — viss nāves miegā...
... Kāds karals balts...
Tam zobens vienās pērlēs...
Un vaigs kā praviešam, kas vēsta nākamību...
Vaj migla manas acis sedz?.. Domā brīdi.
Viss liekas dzirdets, sajusts —
Vaj tas stāstīts pasakās.
Vaj vecos rakstos lasīts?
Bet tomēr te, kā mana dzimtene,
Kā mājas būtu...
Kam sirds tā trīs', kā svētas laimes pilna?
Kam sirds tā trīs'?.. Tuvojas Imantam.
Tas ir kā tēls iz senlaimīgām dienam,
Iz seniem stāstiem...
Tas... Uztraukts apklust, tad kliedz kā skaļās gaviļēs.
Imanta!..

Alā noskan kā krītošu ķēžu žvadzešana un skapš zvanu sitiens,
kas dimd ilgi, ilgi... Dusošie tēli sāk mosties lēni no miega.
Imanta pieceļas no sēdekļa un raugas brīdī augšup, tad nokāpj
no troņa un atspiežas uz sava zobena. Kareivji pamostas un
skatas vaicājoši viens uz otru; vaidelotes sakārto vaiņagus matos;
no ziedokļa sāk kūpet lēni dūmi un smarša.

Imanta.

Šis sauciens bij kā balss no Latvijas.
Vaj nedzirdejat?

Dziedonis.

Ja, valdniek,
Man ir, kā lidotu
Še mūsu mežu vētra.

Imanta.

Jau reizi septīto, man šķiet, es mostos;
Vaj saules dziedonis pār Latviju ir nācis?

Krīvs dobji.

Man ir, ka vārdu „krusts“ es dzirdetu
Un zīmi savadu es sapnī redzeju:
Ta augstos torņos mirdzeja pār zemi
Un apkārt torņam tauta pulcejās
Un pielūdza to svešo pestitāju...
Man šķiet — vēl nakts.

Sirmgalvis.

Es dzirdeju bezgala vaidus smagus
Kā jūras nopūtas, ko krastā svež,
Kad ziemels pūš.
Es sapņoju, pa ciemiem uguns plivinajās,
Es asin's redzeju uz druvas kvēlam,
Un it kā mazi bērni raudatu
Pie tēva liķa...

Dziedonis.

Tas bija vētras brāziens baigs...
Ko nozīmē šī parādība?

Imanta.

Man liekas, dzimtene mums vēstis sūta.
Šo tēlu redziet, rāda uz dzejnieku
Tas viens no turienes.
Ta acis sāpju pielijušas... Uz dzejnieku.
Teic mums, ko vari vēstīt?

Visi uzlūko dzejnieku ar ziņkāribu un tuvojas viņam, karavīri
paceļ āvas, vaidelotes sačukstas klusi.

Dzejnieks.

Imanta, seno dienu atmiņa!..
Kaut varetu es klusu ciest
Par tavas tautas nelaimīgo likteni!
Tev labāk bija nejautat...
Drūmi nokaļ galvu un domā kā nejtībā.

Imanta liek roku uz viņa plecu.

Teic vien! Šis sirds, kas manās krūtīs
Daudz gaidījusi un daudz cietusi —
Ta mūžam nevar kluset,
Ta nevar aizmirstībā duset,
Ta grib kā tauriņš lidināties
Pār manas zemes ielejam un kalniem,
Pie viņiem nelaimē un laimē stāties,
Šis acis, kas tik daudzi raudājušas,
Tās miglas nebīstas, tās mūžam ilgojušās
Ir latvju likteni ar drosmi skatīt.
Šis roka stipra vēl, šis zobens vēl ir spožs,
Šis karavīru pulks vēl kaujas drošs.

Krīvs.

Teic jauneklī, vaj kūp jau ziedokļi
Zem zaļiem ozoliem un kalnu galos?
Vaj drūmie akmens nami sabrukuši jau?
Vaj cilvēki uz zvaigznem māc jau lūkot?

Dziedonis.

Vaj dzīvs vēl latvju vārds?
Vaj kokļu stīgās deg vēl senā dziesma,

Kas dzirkst tik tīra, karsta tā kā liesma,
Vaj uguns svētkos saulei slava skan?
Es zināt alkstu tavu stāstu.

Dzejnieks.

Es teiktu — vārdu manim trūkst.
Un vārds ikkatrs — nieks pret visām sāpēm.
Kaut sirdi varetu es rādit,
Ta sēru pilna tā kā ogle uguns,
Ta stāstītu par asinim un vaidiem,
Bet vārds — tukšs nieks.

Imanta.

Tad svešnieki mīda mūsu laukus
Tāpat kā gadusimtus atpakaļ?

Dzejnieks.

Imanta!.. Mūžīgs vergs bij tava tauta,
Ta svešniekiem akmens pilis cēla,
Tās pēdas lāsoja no asins traipiem,
Daudz gadusimtus vaideja tās dziesma
Kā ievainota dūja dziļā mežā.
Bij katra līgsma stīga pārrauta,
Tik ķēdes žvadzeja un kauca pātagas,
Kā baigi vardi staigāja pār laukiem...
Daudz gadusimtus...

Imanta novērsdamies, sāpēs.

Daudz gadusimtus...

Dzejnieks.

Daudz gadusimtus tavas tautas dēli
Pret sauli nedrīksteja skatus celt,
Nav viņu rudās acis smējušās —
Tās as'rās mazgatas...
Nav „Ligo“ dziedats vairs no sievu lūpam,
Pats viņas vārds jau aizmirstībā grimis.
Vairs bērni neprot savu tēvu runas,

Tiem svešinieku vārdos jaklausas,
Tiem liktens nelaimīgaks uzmācas
Kā senās, senās posta dienās...

Imanta sāpēs.

Diezgan... šo stāstu netīk vairs man dzirdet.

Dzejnieks.

Un tad — — kad sāpju mērs bij pilns —
Pret sauli cēla tauta savas acis
Un zvēreja tad lielo zvērestu:
„Tev, brīvestība, pieder mūsu sirdis,
Tev mūsu miesas, mūsu dzīvība,
Tev mūsu nākamība, mūsu kaps.“
Jo zini, Imanta, bij pilns šis sāpju mērs,
Un tautas dvēsele kā uguns iededzās,
Kā straume sakusa ta pavasarā
Uz brīvo jūru savu ceļu šķirt.
Un tauta cēlās — uzvaret vaj mirt!

Karavīru pulki sakustas, noskan āvas. Imanta nemanot izvilcis
savu zobenu.

Imanta kā atsvabinats.

Tad tomēr!..

Krīvs dobji.

Imanta, atmini!
Ar asinim nav laime iegūstama,
Jo asin's — varmācības dzīvība...

Imanta.

Teic, manas tautas dēls,
Teic, tauta uzvareja?

Dzejnieks.

O, Imanta! Tu zini, ka pār jūru
Meln miglas mākons nāk
Un apdzēs saules labdarīgās liesmas,
Un visu zemi satin šausmu naktī,

Un negaiss svilpdams, postidams pa ciemiem
staigā —

Tā nāca ienaidnieks no desmit vējiem.

Un dzisa manas tautas uguntiņa...

— — — — —
O, Imanta, kaut nebūtu es redzej's
Šīs nelaimīgās stundas briesmu acis!..

Imanta apsedz acis ar roku.

Šis lāsts! Ak, mana tauta!..

Daudz gadusimtus... Atslīgst uz troņa domās.

Sirmgalvis acis slaucidams.

Tas bij mans sapnis...

Lejas bija miglas pilnas

Un bērni raudāja, un kapu dziesmas

Kā dūjas dūca... Uz dzejnieku.

Teic, jaunekli, no kurienes šis ienaidnieks?

Dzejnieks.

No neskaitamām zemes malam

Ar dzelzu iesmiem, uguni, ar lodem,

Kā sniegs iz padebešiem pelekiem tie laidās

Un zemi apklāja ar nāves mēteli...

Tu zini, tēv, ka kraukļi salasas,

Ja laupijums tiem pamests lauka vidū;

Tā viņi sanāca — jo laupijumam

Priekš visiem dota mūsu dzimtene, —

Par to, ka ausmas viņai iegribejās,

Par to, ka važas, rūsejušas,

No savām jaunām rokām

Mest ta gribeja.

O, laimīgs tas, ka acis neredzeja

Kā dažs par mūsu postu gavileja.

— — — — —
— — — — —
Un uguns palagi kā dažās sētās klājās

Un raudu dieves visur lidinājās.

Imanta uztraucas.

Teic, jaunekli,
Tad varoņi jau visi krituši?

Dzejnieks.

Šis vārds mums svešs ir, Imanta.
Tu biji pēdeja, kas zināja,
Ka varoņam ir pienākums mirt kaujas laukā.
Bet tie, ko tauta audzeja
Kā dārgus ziedus savā dārzā —
Tie — nodeveji bija
Un glēvuji!

Imanta dusmās cērt ar zobenu zemi, uguns dzirkstis uzšaujas
no zobena gala. Kareivji iekliedzas kā lāstu un paceļ āvas.
Uztraukums.

Imanta skarbi.

Nāve tiem!

Karavīri visi skarbi.

Lāsts, nāve tiem!

Sirmgalvis.

Vai nodevejiem!

Krīvs.

Pēc nāves miera nebūs viņu trūdiem... Dzejniekam.
Bet teic, par kādu algu atdeva
Tie savu dzimteni un tautu?

Dzejnieks.

Ir dievs kāds pasaulē,
Kaut nedzīvs, ļaužu rokam izrakts
Iz zemes dziļumiem, tak brīnišķa tam vara.
Tāds spīdošs, niecīgs, tomēr posta pilns,
Tas — zelts!..
Priekš viņa galvas noliec karaļi,
Priekš viņa ubagi uz ceļiem rāpjas,
Par viņu atdots tiek it viss...

Si zelta vergi ir, kas sevi saucas
Par tautas glābejiem un vadītājiem.
Tiem lūpas saldu vārdu pārplūda
Par tautas mīlestību un par dzimteni,
Kā zaļiem vaināgiem tie sevi apsedza
Ar vārdiem skaistiem. Bet kā vilki slepeni
Tie saplosīja savas tautas dvēseli,
Tie varmākam it visu pārdeva
Un zeltu bēra savās lādēs.
Tie labakos no mūsu dēliem
Par zeltu pārdeva — viens dievs tiem bija — zelts!
Un tikums, mīlestība, dzimtene,
Sirdsšķīstība un brīve, tautība —
Par vienu vārdu pārdots bija — zelts...
Un tauta locījās zem pātagam un važās,
Un zeltā staigā nodeveji nu.
Bet labākie — tie krituši,
Un glēvuļi — tie aizbēguši — —
Un sēru pilnas mūsu zemes lejas.
Pie Daugavas vairs nedzied līgsmu dziesmu,
Iet meitenes ar asarainām acīm
Un tālos ziemeļos, tur skumst dažs dēls
Un nakšu sapņos atstaigā kā tēls
Uz savu izpostīto tēva māju,
Bet dzimtene dus dziļā miglā tīta...
Mans sērais stāsts ir galā, Imanta.

Klusums, karavīri domā nokārtām galvām, Imanta sēž uz troņa
kluss. Vaidelotes noņēmušas vainākus.

Dziedonis ar kokli rokās.

Trūkst, mana stīga, trūkst!

Viņš sarauj vienu stīgu pēc otras, skaņas vaidedamas beidzas.

Vēl viena, — trūkst!

Briekš sēram nav man kokle stīgota;

No saules savērptas tās bija visas,

To bērni bija gaišas gaviles...

Trūkst, manas stīgas, trūkst!

Kad mana dzimtene būs modusies,
Kad mana dvēsele būs izraudata,
Tad līgsmība lai jaunu kokli stīgo,
Tad meži, klints un mākoņi lai ligo,
Tad tūkstoši lai jaunu dziesmu dzied!
Mirsti, pēdejā! Pārrauj pēdejo.
Un atkal, ilgā dusa,
Simts gadu sedzi man no sēru stāsta.

Viņš atsēžas pie klints, paņem kokli pie krūts un paliek kā
sastindzis. Klusums...

Imanta dziļās sāpēs.

Ak, liktens, bardziba tu nežēligā!
Vaj nelaimīgo tautu mūžam dievi nīdēs!
Vaj saule mūžam miglu neizklīdēs?
Vaj miera vēsts reiz neatlaidisies
Kā ziedu svētkos senos, laimes pilnos?..
Simts ziedoņi ir aizgājuši septiņreizēs.
Un redzu es... kā dzelons dzeļ šī doma —
Es redzu paaudzes un dzimumus
Daudz tūkstoš tūkstošus kā vergus iezārkotus,
Kā vergus mirušus, ar asiņainām miesam,
Ar sejam rūpju pilnām, nelaimīgām,
Ar acīm mūžam asarainām,
Ar neskaitamām sāpju vainam,
Kā vergi dzima tie, kā vergi nomira...
To gars un miesa — svešinieku tiesa!
Satver zobenu.

Kaut izliet varetu šīs dziļās sāpes
No sirds caur savu zobenu,
Es simtreiz mirtu vēl priekš tevis, Latvija!
Es tavu brīvību ar as'nim izmazgatu,
Es tevi saules svētkos aicinātu —
Tu mana baltā, mīlā Latvija — — —
Bet dievu lēmums tāds — man tevi neredzet,
Pirms tavās lejās prieka zvani līgo,
Pirms saules svētkiem atkal kokles stīgo.
Man duset vēl...

Dzejnieks karsti.

Imanta, nāc!..

Imanta.

Ak, jaunekli, vēl stunda ir par agru...

Dzejnieks lūgdams.

Nāc, nāc, šis moku mērs
Pārpārim pilns!

Krīvs dzejniekam.

Jel klusu paliec, zemes bērns!..
Imanta — miera valdnieks —
Kur asin's plūst, tur nebūs viņa mājas.
Viņš nāks, kad miera strauti zemi mazgās.

Dzejnieks klusi.

Tad teic, Imanta,
Vaj dzīvos Latvija, vaj mirs?
Vaj mirs, vaj dzīvos?

Imanta.

Kāds šausmīgs jautājums...
Kā šaubu mākonis pār mums viņš gulst.
Klusi.

Vaj dzīvos Latvija, vaj mirs?..

Krīvs drūmi.

Vaj dzīvos Latvija, vaj mirs?..

Kādas vaidelotes balss.

Vaj dzīvos Latvija, vaj mirs?..

Kāds kareivis.

Vaj dzīvos Latvija, vaj mirs?

Nospiedošs klusums; viss uz brīdi sastingst...

Krīvs.

Lai dievi izšķir baigo jautajumu.
To uguns pasludinās mums
Uz viņu ziedokļa.

Sagatavojas zīlet. Visi sāk kusteties un virzas ap ziedokli. Vaidelotes liek vainagus galvā un nes mētras pie uguns; kara-vīri sarunājas noslēpumaini, uztraukta gaidīšana. Krīvs nostājas pie ziedokļa un liek mētras uz uguns. Salda smarža piepilda telpu. Uguns iedegas arvien vairāk. Visi gaida.

Krīvs.

Šis gaišās liesmas zin tik labu vēstīt.
Uz kareivjiem.

Surp nesat zobenu.

Viens no Imantas sargiem pienes zobenu.

Lai asmens viskarstā liesmā būtu.

Sargs tur zobenu pār uguni. Visi uztraukti skatas un klusam sačukstas. Liesma izdalās divās daļās.

Krīvs.

Posts, Latvijai, posts!..

Balsis viena caur otru.

Škat, liesmas dalas, sašķeļas.
Šķirts mūsu liktenis!

Kāda vaidelote.

Vai dievi!

Sirmgalvis.

Vaj tādām jābūt mūsu liktenim?

Baigs klusums. Liesma savienojas pār zobenu vienā ugunī un paceļas arvien augstāk.

Krīvs līgsmi.

Lai slavets Pramšans!
Skatat kā tās savienojas
Un augstāk, augstāk aug par liesmu nedzēšamu.

Imanta.

Tad dzīvot Latvijai!

Pulks priekā gaviļē.

Tās savienojas!
Skat, kā augšup šaujas!
Tad dzīvot Latvijai!..

Vaidelotes gaviļē.

Tai dzīvot, dzīvot!..

Visi, liela prieka pārņemti, līgsmi sarunajas. Imanta skatas
liesmās un klusē.

Kriivs uz dzejnieku.

Ej turp un savai tautai sludini:
Tai dzīvot!
Tai priekšā saules nākamība.
Ej turp un teic:
Imanta augšam celsies!

Vaidelotes un karavīri gaviļēs.

Imanta augšam celsies!

Dzejnieks.

Kas ta par prieka vēsti!
To laimi sirds vaj būtu zinajusi.
Imanta augšam celsies!
Kā rīta salna gaisīs ienaidnieki
Un visas karstās sirdis aizdegsies, —
Imanta augšam celsies!
Vaj daudz šo svēto stundu pasludinās?

Imanta.

Kaut nezinu, kad lielais brīdis nāks,
Tak dvēsele man pilna viņas sapņa
Un gars mans pilns ar rīta vēstīm.
Es redzu to kā parādību,
Ap katrām durvīm ziedu vainagi,
Ap katru muti sarkans saules smaids —
Ne zobena — tik kokles, kokles, kokles!..
Un balti karogi un visas lejas ziedos.

Šai sapnī aizmirstas jau mana sājpu sirds —
Tas nāks, es zinu to —
Tas nāks!..

Nosēžas uz troņa un paliek domās. Kareivji klusi sarunajas.

Krīvs.

Ne tā kā karotajs Imanta ārā nāks —
Viņš nāks kā ziedonis ar saldu smaršu,
Kad ielejās vairs asin's neplūdīs.

Uz dzejnieku.

Tu teici zelts pār zemi valda
Un asais zobenis — un visus pārvērš tie
Par vergiem, kuři vairak kalpinati,
Kā tie, ko svešinieku kājas mīdija
Un darbos kalpinaja.
Jo zini, zelts un zobeni,
Tie zemei pieder un pie zemes sies
Tie mūžam savus vergus.
Ar lāstiem vergi viņus mantoja,
Ar lāstiem apkrauti tie nāvē gāja,
Jo sveša dzīvība — kam zelts par dievu mirdzēs,
To sirdis paliks mūžu saistitas,
Nav varas, kas to spētu atsvabinat.
Un kamēr zelts būs zemes valdinieks,
Tik ilgi tauta tautai nāvi vēlēs,
Tik ilgi svešai zemei laime būs,
Tik ilgi Imanta vēl miris dusēs
Un asin's jūsu ciemu slacinās.
Bet citam zeltam visi kalpos reiz,
To ļaužu acis nav vēl pazinušas —
Tas debess zelts, ko saule augšup nes
Un pāri druvam sēj un birzes pielej pilnas
Kā pārļu mirdzuma iz aizsaules.
Tas zelts, kur zvaigznes nakti mazgajas,
Ko Auseklits ik ritu zemei kaisa,
Tas zelts reiz līs ikkatrā dvēselē
Un viņu pielūgs katra cilts un tauta.

Tad vergi acis cels pret krāšņām debesim,
Tad uguns visus elkus sadedzinās,
Būs akmens dievunami sagrauti,
Būs birzēs altāri un sirdīs mūžīgs ziedons,
Tad celsies Imanta, kā senā godība,
Kā teika, kuŗu drebot lūpas stāsta,
Tad ziedēs Latvija, tad visa zeme kvēlos,
Tad šķēpus karotāji kapā raks
Un dziedoņi ar saldām kokļem dziedās,
Un zeme būs kā smaidošs šūpļa bērns;
Iz kapa celsies saules valstība,
No galvas viņai balti ziedi birs,
No lūpām laimes bezgalīgi stāsti . . .
Teic Latvijai — tad celsies Imanta —
Bet tagad nav mums turpu iešana!

Uz vaidelotem.

Šurp nesiet mētras dievu ziedokļam,
Ši stunda pilna bezgalīgu prieku,
Lai ziedojam un nākamību redzam,
Lai senais gars vēl šurpu lidinajas.

Vaidelotes svinīgā sajūsmā nes mētras uz ziedokļa, uguns kvēlo un smarša pārpilda visu alu, ziedokļa dūmi satin visu kā miglā. Krīvs stāv pie ziedokļa ar zaļu zaru rokā, viņš paceļ labo roku un aizgrābtībā sludina. Visi klausas, kā lūgšanā, neredzami ziedokļa dūmos.

Krīvs lūkodamies uz augšu.

Saules valstībai vārti atvērti kļūs,
Mirstīgo acis sveiks aizsaules brīnumus;
Iz cietakā akmeņa degošas rozes dīgs —
Pār laimes bērniem ziedoši koki līks,
Viskarstās sirdis tās kapenēs nepalīks,
Par dziesmam un stāstiem tās atkal dzīvas tiks;
Kur asin's plūdušas — magoņu dārzi plauks,
Kur vaidi raudaja — gaviles skaļi sauks.
Pie dievu avotiem cilvēki svētie dzers;
Noslēpumus mūžīgos savām rokām tvers,

Skaidribas asarās sāpes bijušās izmazgatas,
Ar vaiņagiem galvā pie prieka ziedokļiem stās.
Pie zvaigžņu ezeriem cietēji apstāsies —
Jauns rīts pār jūru un zemi iedegsies;
Miera stabules skanēs un debess skaņas lies,
Kā gulbji pār pasauli viņas laidīsies.
Tai dienā ledus un ziemeļi izkusīs,
Skūpstos patiesos sirdis visas tad atdzirdīs;
Skaists iz mūžības Pramšans pats zemē nāks —
Mirušai brīvībai noņemts būs šķirsta vāks.
Krusts zemē būs aprakts un salauzta katra pils,
Ziedokļi mētrās un smaršā bezgala sils — —
Un mīlet, un mīlet, un mīlet sirds sauks.
Un mīlā sadegs debess un zeme un lauks!
Un mīlet, un mīlet, un mīlet meitenes steigs,
Un mīlas bezgala jūrā pasaule dzīvot beigs!

Viņš uzmet zaļo zaru uz ziedokļa uguns. Klusums; visi stāv lūgšanā. Uz Imantu un kareivjiem:

Mums duset atkal laiks;
Lai aizmirsts viss, —
Līdz saules vēstis reiz mūs modinās . . .

Nodzēš uguni ziedoklī.

Dziesti 'guns!
Lai mūža miegs šo vietu apēno.
Kā pirmak bijis.

Ziedokļa dūmi izklist. Imanta sēž savā akmens sēdekli, kareivji pa tam apsēžas atkal uz klints gabaliem vaj noliekas guļus. Vaidelotes vaiņagiem galvās aizmiegs zem karogiem. Divi jauni kareivji, kā pirmak, guļ pie Imantas kājam. Dziedonis snauž ar kokli pie krūts. Krīvs atbalstas uz ziedokļa akmens. Metas krēsla. Dzejnieks paliek viens alas priekšā kā sastindzis. Dobjā zvana dūciens klintīs un krītošu ķēžu žvadzešana. Viss aizmiegs. Avots tik klints dibenā mirdzedams tek. Tumsa aizsedz lēnam visu skatu. Nakts un miers.

PĀRVĒRŠANĀS.

Skatuve tāpat kā pirmā skatā. Spoža rīta ausma. Dzejnieks
guļ galvu nolīcis uz savas līgavas klēpja. Viņš mostas.

Līgava glauda viņa vaigus.

Tu mosties? Skat' jau rīta ausma . . .
Tu saldi duseji . . . Tik dziļā miegā,
Kā dvēs'le tevi atstājusi būtu.
Es tavā sejā sāpes redzeju,
Tak nakts priekš manis bij tik salda,
Tik īsa . . . Mazs brīdis —
Te satumsa, te atkal atausa . . .
Tas ziedons.

Dzejnieks pie sevis.

Ziedons . . .

Viņš paceļ galvu un palūkojas apkārt; skumji.

Ak, ne tas, ko sapnī redzeju,
Tas bija skaists, kā teika, —
Šis — sāpju zemes ziedons, mīļākā.

Līgava.

Tu sapņoji? teic, manas mīlas zieds,
Ko sapņoji pie manis aizmirstībā?
Pie savas krūts es tevi sasildiju,
Kad migla pusnaktī te klāja vēsus autus.

Dzejnieks laimes pārņemts.

O, līgava, to vārdiem neizteikt,
Tas ir kā svētlaimības meldija,
Tas ir kā ziedošs vainags manā galvā,
Ta ir kā dievu vēsts, ko sludināt
Man zemei lemts . . .

Līgava.

Tev smaida acs
Kā rīts, ko saule spodrināja . . .

Tik lūpās sāpes vēl tev atlikušās.
Ļauj manim viņas skūpstīt . . .
Izskūpstīt. Viņa skūpsta karsti ta lūpas.

Dzejnieks.

Cik skaista tava mīla, —
Kā sapnis mans . . .
Bet tomēr, laimes šīs mums neredzet,
Mums neredzet! . . .
Mums ilgoties un raudat velti . . .
Ai, mana sirds! Kā nepiekust tev maldu ceļos?
Viss sapnis vien . . .

Viņš raudadams paslēpj acis viņas klēpī. Viņa glāsta ta galvu.

Līgava.

Tu runaji par kādu krāšņu sapni . . .
Un asarās tev vajag pamosties?

Dzejnieks.

Ja, brīnumgleznās neredzetās
Man' dvēs'le skatijās.
Ar ticību sirds kļuva pilna,
Gars noreiba no laimes salduma.
Es sapņoju par tālo nākamību,
Kad nogrimusē laime augšamcelsies,
No sāpēm izdziedetas sirdis tiks,
Un saules svētkos dziedās pasaule.
Es ticu to, vismiļākā,
Bet tomēr svētās stundas
Mums neredzet, mums neredzet! . . .
Ta tālu vēl . . .

Sāpēs noliek galvu viņas klēpī. Pēc brīža.

Un tomēr zinu: dzīvot Latvijai,
Kā visai pasaulei!
Ta nākamībā redzēs seno teiku
Iz kalna paceļamies dimantspožumā —
Imanta ārā nāks!

Viņš ceļas braši, kā atjaunots un ved līgavu sev līdz.

Šo sapni iesim visiem sludināt,
Tas mūsu pavasars, ta mūsu saule,
Tas mūsu zelts, ta mūsu karstā mīla —
Imanta nāks iz kapa Latvijā!
Šīs gaviles kaut zinātu ik sirds,
Šo sapni kaut ik acis redzētu,
Pie sāpju ezeriem, kas raudājušas.
Es zinu tagad jaunu ticību —
Ta tālā, tālā nākamībā kvēlo,
Kā saule rītos, —
Ta mīlas vēsts,
Ta as'nīs mazgajusies taisnība;
Nāc, iesim cilvēkiem to pasludināt!
Par patiesību skaistā teika kļūs,
Reiz saules svētki visai zemei būs!

Vīpi aiziet roku rokā pret rītiem. Spodra lec saule un balti
miglas palagi nogulst lejās.

1906.